

Впровадження технології формування і розвитку критичного мислення

Ляшенко Ірина Павлівна
учитель історії та правознавства
ЯЗОШ № 1 I-III ступенів

**Огромное множество
людей думают, что
они мыслят, в то
время как они всего
лишь
перетасовывают
(приводят в порядок)
свои предрассудки.**

Уильям Джеймс

Фундаторами є

***Бенджамін Блум, Ральф Джонсон,
Девід Клустер, Джон Дьюї,
Метью Ліпман та інші.***

**Серед українських вчених
технологією формування та
розвитку критичного мислення
займаються**

***Олена Пометун, Костянтин
Баханов, Сергій Терно, Наталя
Вукіна, Ігор Сущенко та ін.***

Критическое мышление

это способность правильно оценивать работу мысли, тщательно взвешивать все «за» и «против», выдвигать гипотезы и всесторонне их изучать, проверять. Это способность совмещать прошлое и будущее в настоящем

Теплов Б.М.

Критическое мышление

это самостоятельность, то есть умение не поддаваться влиянию чужих мыслей, а правильно оценивать их, видеть их сильные и слабые стороны, выявлять то ценное, что в них есть и те ошибки, которые в них допущены.

Смирнов А. Ф.

Критическое мышление –

высший уровень мышления.

Липман

Критичне мислення –

це здатність ставити нові питання,
добирати різноманітні аргументи,
приймати незалежні, продумані
рішення.

Олена Пометун

Основні характеристики критичного мислення

- Критичне мислення є мислення самостійне, воно носить індивідуальний характер
- Інформація є відправним ,а не кінцевим пунктом критичного мислення
- Критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем

Основні характеристики критичного мислення

- Критичне мислення прагне до переконливого аргументування
- Критичне мислення є мислення соціальне

Елементи критичного мислення

- Уміння мислити (володіння певними прийомами оволодіння інформацією)
- Відповідальність
- Формування самостійних суджень
- Визначення критеріїв
- Самокорекція
- Увага та чуйність до контексту

**Чому ж саме технологія
розвитку критичного
мислення набуває
актуальності серед
педагогічної спільноти?**

Які можливості надає технологія формування та розвитку критичного мислення?

- вміння аналізувати;**
- оцінювати;**
- розмірковувати;**
- робити висновки;**
- здатність ставити нові запитання;**
- випрацьовувати різноманітні аргументи;**
- приймати незалежні та продумані рішення**

Мета кожного прийому (стратегії) -

*розкриття творчого потенціалу
учнів, оскільки критичне мислення
неможливо відділити від творчого.*

Таким чином,

**точніше буде називати такий тип
мислення - критичним творчим
мисленням.**

Навчання технологіям критичного мислення продуктивним стає лише тоді, коли вчитель сам розв'язує дві основні проблеми:

- *якою має бути інформація, що сприяє розвитку критичного (творчого, усвідомленого, аналітичного) мислення?*
- *який метод (прийом, стратегію) слід застосовувати для ефективної реалізації обраної мети уроку?*

Структура уроку з технології розвитку критичного мислення складається з трьох етапів (фаз):

- **евокація (актуалізація, виклик)**
- **осмислення (побудова знань)**
- **рефлексія (консолідація)**

На першому етапі завдання, які пропонуються учням, сприяють тому, щоб вони разом з вчителем:

- освіжили наявні в них знання, уявлення, уміння, пов'язані з опрацьованою темою;*
- зосередили увагу на новій темі;*
- створили контекст для сприйняття нових ідей.*

На другому етапі учні за допомогою вчителя:

- порівнюють свої очікування з тим, що їм реально пропонують вивчити;*
- експериментують, аналізують отриманий досвід;*
- переглядають свої очікування й висловлюють нові;*
- виявляють головне, осмислюють теоретичні ідеї, концепції;*
- відстежують хід власних думок;*
- роблять висновки про матеріал;*
- переймаються питаннями про зміст уроку;*
- відпрацьовують уміння і стратегії мислення.*

На третьому етапі учні разом з вчителем:

- узагальнюють основні ідеї уроку;**
- інтерпретують та апробують ці ідеї;**
- обмінюються думками й висловлюють особисте ставлення до них;**
- оцінюють отримані знання та вміння;**
- ставлять перед собою додаткові питання.**

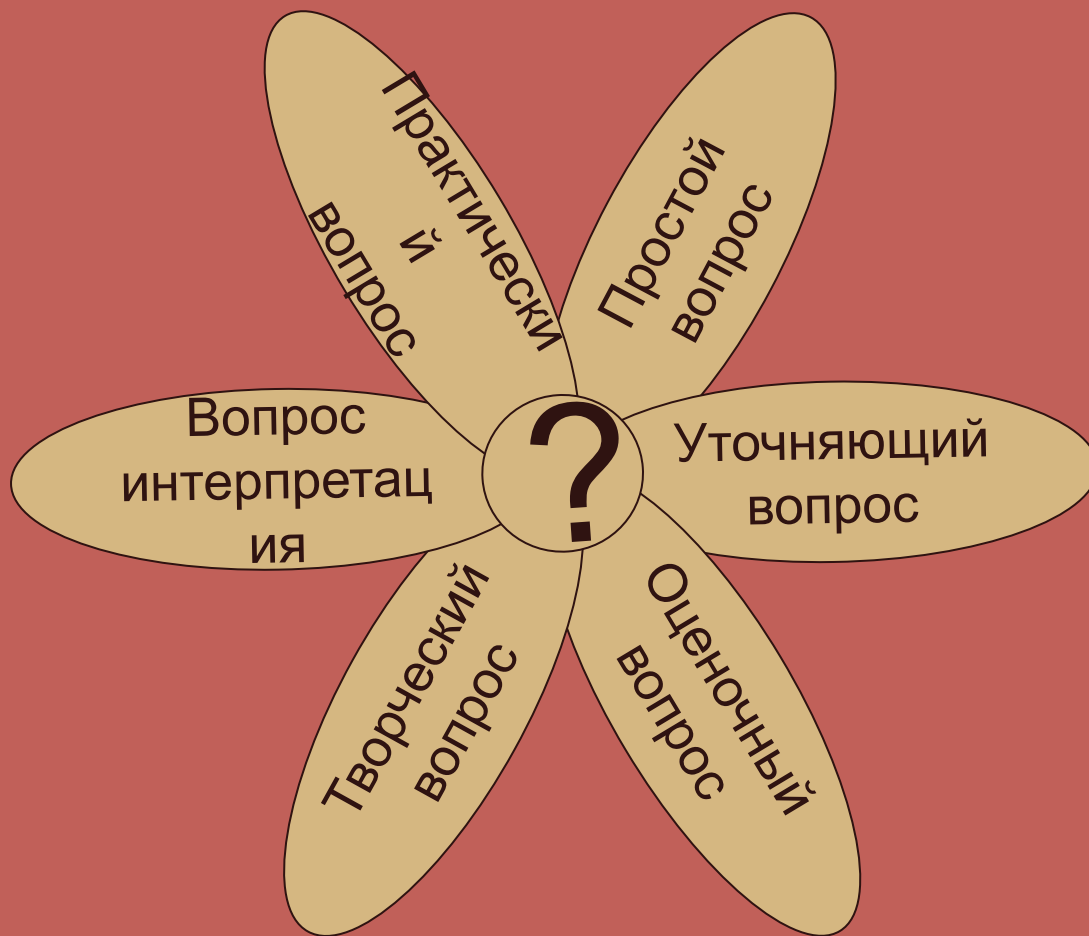
Організаційна модель використання технології

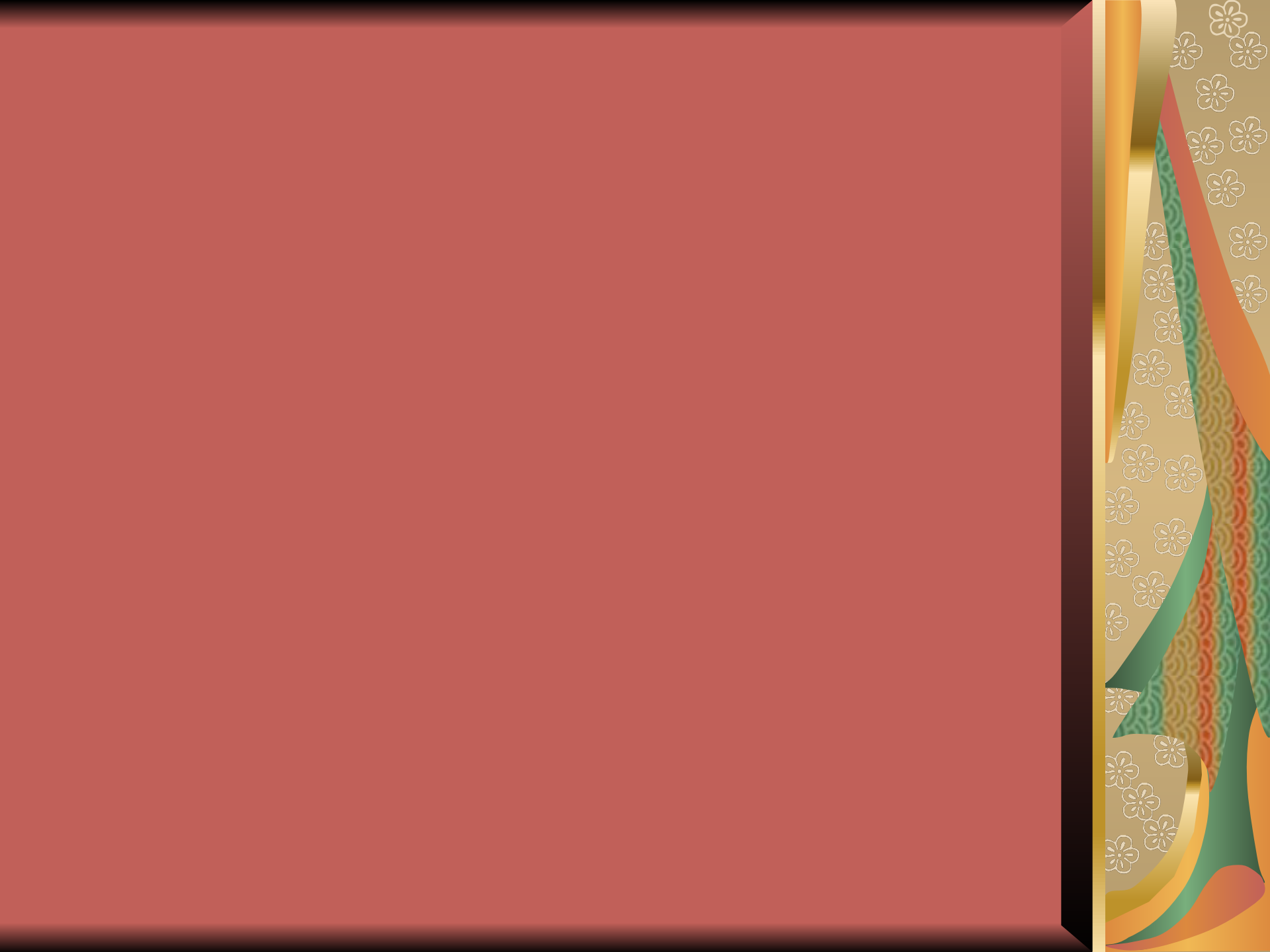
розвитку критичного мислення:

<i>Виклик (актуалізація)</i>	<i>Осмислення (побудова знань)</i>	<i>Рефлексія</i>
«Мозкова атака» або «мозковий штурм»	Інтерактивна система позначок «Поміч»	Дискусія в парі
Читання в парах	Взаємні, почергові запитання	Кубування
Читання в групах	Джигсоу	«Запитаю й відповім»
«знайдіть того, хто...»	Аналітичні таблиці	Твір-п'ятихвилинка (есе)
Дискусія в групах	Аргументи на картках	Незакінчене речення
Припущення на основі запропонованих слів	«Ажурна пилка»	Дебати
Я досліджую	Діарама (кола) Венна	Дошка запитань та роздумів
Вільне письмо	Почергові запитання	Опитування в парі
Семантична карта (гронування)	Читання з маркуванням тексту	Сенкан
Структурований огляд		Логічні ланцюжки

Ромашка Блума

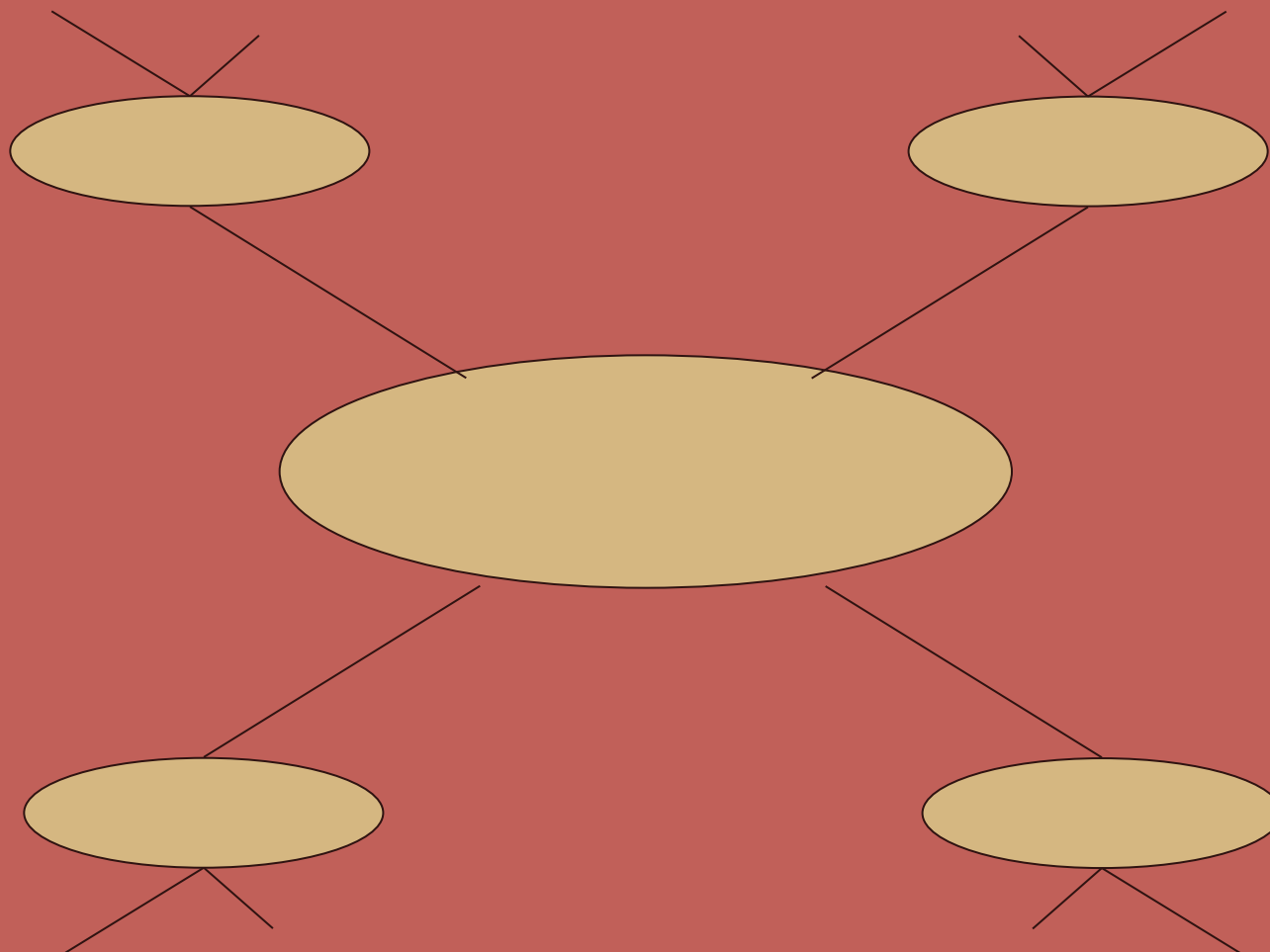

Ромашка Блума

- **Простые вопросы** (фактические вопросы) – требуют знания фактического материала и ориентированы на работу памяти
- **Уточняющие вопросы** – «насколько я понял....», «правильно ли я Вас поняла, что...»
- **Интерпретирующие вопросы** (объясняющие) – побуждая учеников к интерпретации, мы учим их навыкам осознания причин тех или иных поступков или мнений (почему?)
- **Оценочные вопросы** (сравнение) – необходимо использовать, когда вы слышите, что кто-либо из учеников выражает соседу по парте свое недовольство или удовольствие от произошедшего на уроке
- **Творческие вопросы** (прогноз) – «Как вы думаете, что произойдет дальше...?»
- **Практические вопросы** – «Как мы можем...?» «Как поступили бы вы...?»

Кластеры (гроздья)

Сюжетные таблицы

Кто?	Что?	Когда?	Где?	Почему?

Инсерт

(условные значки)

V <i>(осознать новые знания)</i>	+ <i>(исправить неверные предположени я)</i>	- <i>(исправить неверные предположени я)</i>	? <i>(побудить дальнейший интерес к теме)</i>
Я это знал	Это для меня абсолютно новое	Это противореч ит тому, что я знал	Я хочу знать об этом больше

Стратегия «Отсюда – сюда»

Приемы по развитию навыков решения проблем

- Мозговой штурм
- Карусель. Групповая работа.
Проблемные вопросы или задания по количеству групп. Каждая пишет свое решение и передает по кругу дальше

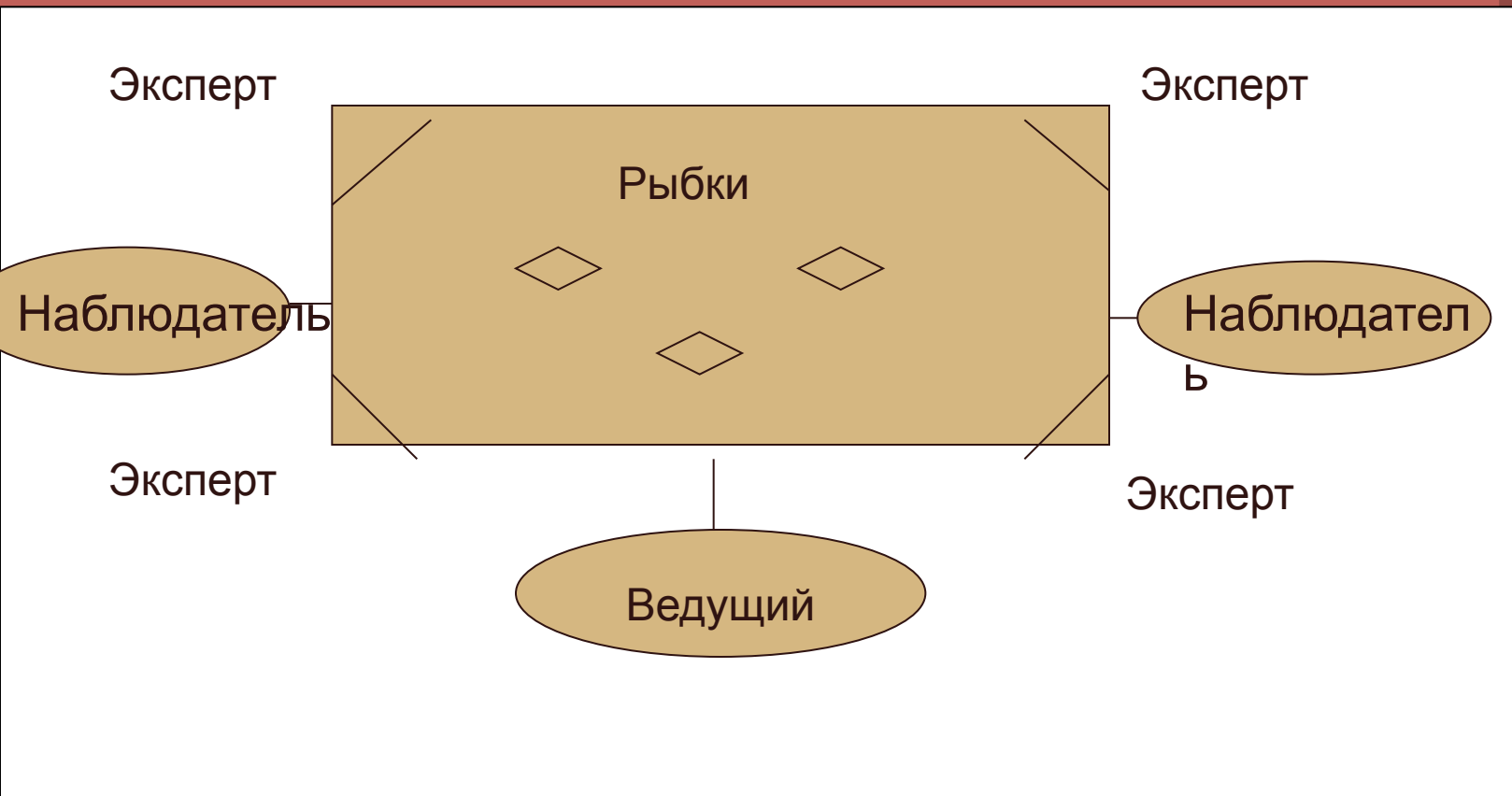

Приемы по развитию навыков ведения дискуссии

- **Ролевая игра**
- **Перекрестная дискуссия**
- **Спор-диалог**
- **Метод углов** (*учащиеся расходятся по углам в соответствии с определенной позицией. Аргумент одной группы – контраргумент другой. Учащиеся могут переходить в другой угол. Колеблющиеся сидят в центре класса, в процессе дискуссии могут присоединиться к той или иной группе*)
- **6 шляп** (*чтобы мыслить – в соответствии с цветом шляпы, ученик доказывает ту или иную точку зрения*)
- **Аквариум**

АКВАРИУМ

ВИСНОВОК

методика розвитку критичного мислення

ДОЗВОЛЯЄ:

- підвищити ефективність навчально-виховного процесу;
- створити умови залучення учнів до активної, творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, самореалізації;

СПРИЯЄ:

- формуванню критичного мислення учнів;
- вмінню відстоювати свою позицію;

АДАПТУЄ:

- до життя у суспільстві.

**Критически мыслящие
личности -
образованное и
нравственное
меньшинство,
которое, собственно, и
делает Историю.**

П.Л.Лавров

